

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W KRAKOWIE

ANALIZNA RYNKU TURYSTYCZNEGO LIECHTENSTEINU

Anna Rulczyńska

TiR SUMienne

Rok I, grupa T2

36981

KRAKÓW 2008

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp	4
ROZDZIAŁ I Liechtenstein – podstawowe informacje	6
1.1 Wprowadzenie	6
1.1.1 Najważniejsze dane	6
1.1.2 Położenie	7
1.1.3 Podział administracyjny	7
1.1.4 Geografia	9
1.1.5 Klimat	10
1.1.6 Ochrona środowiska	10
1.1.7 Ludność	10
1.1.8 Język	11
1.1.9 Religia.....	11
1.1.10 Historia	11
1.1.11 Książęta Liechtenstein	12
1.1.12 Polityka.....	12
1.1.13 Gospodarka.....	13
1.2 Warunki rozwoju turystyki.....	14
1.2.1 Regiony koncentracji ruchu turystycznego	14
1.2.2 Atrakcje turystyczne	14
1.2.3 Dostępność komunikacyjna.....	18
ROZDZIAŁ II Rynek recepcji turystycznej	20
2.1 Rynek Liechtensteinu jako część subregionu zachodnioeuropejskie-go w międzynarodowym ruchu turystycznym	20
2.2 Liczba przyjazdów do Liechtensteinu.	20
2.3 Kierunki z których przyjeżdżają turyści.....	22
2.4 Profile turystów odwiedzających Liechtenstein	23
2.5 Cele przyjazdów	23
2.6 Odwiedzane regiony	24
2.7 Środki lokomocji	24
2.8 Długość pobytu.....	25

2.9	Miejsca zakwaterowania.....	25
2.10	Dochody z turystyki przyjazdowej	28
2.11	Turyści polscy w Liechtensteinie	29
ROZDZIAŁ III Rynek emisji turystycznej.....		30
3.1	Turystyka krajowa	30
3.2	Analiza wahań sezonowych – model addytywny.....	31
ROZDZIAŁ IV Znaczenie rynku turystycznego dla Polski		36
4.1	Liczba przyjazdów do Polski z Liechtensteinu	36
4.2	Rodzaj zakwaterowania	36
Zakończenie		38
Bibliografia		39
Spis tabel.....		40
Spis wykresów		41

Wstęp

W dzisiejszych czasach usługi turystyczne należą do najsilniej rozwijającego się sektora gospodarki na świecie. W 2007 roku turystycznie podróżowało ponad 900 milionów osób a do roku 2010 liczba ta ma wzrosnąć do miliarda urlopowiczów. Również małe państwo jakim jest Liechtenstein pragnie zwrócić na siebie uwagę potencjalnych turystów. W rządowym oświadczeniu możemy przeczytać, iż *”Rzeczywistość Liechtensteinu daleko wykracza poza wyobrażenia, jakie ludzie o nas mają. Nadszedł czas, aby Liechtenstein odkrył sam siebie, zarówno jako kraj, jak i markę”*.

Celem niniejszej pracy jest poznanie rynku turystycznego Liechtensteinu (rynku recepcji i emisji turystycznej). Zawarte w pracy dane statystyczne dotyczą głównie zakresu lat 2006-2008 aczkolwiek część tabel (np. liczba hoteli i miejsc noclegowych w poszczególnych latach) dotyczy również lat wcześniejszych.

W pracy starano się odpowiedzieć między innymi na pytania:

1. Skąd przyjeżdża najwięcej turystów odwiedzających Liechtenstein?
2. Ilu mieszkańców kraju wyjechało w celach podróży?
3. Czy rynek ten ma jakikolwiek wpływ na kształtowanie się turystyki w Polsce?

W rozdziale I uwagę skoncentrowano na podstawowych informacjach dotyczących analizowanego kraju, takich jak: położenie, podział administracyjny, geografia, klimat, ludność, religia, historia, polityka, gospodarka, itp. oraz na najważniejszych warunkach rozwoju turystyki jak: regiony koncentracji ruchu turystycznego, główne atrakcje turystyczne i dostępność komunikacyjna.

Rozdział II zawiera szczegółowe informacje dotyczące rynku recepcji turystycznej Liechtensteinu. Przedstawiono w nim dane związane z liczbą przyjazdów do danego kraju, kierunków z których przyjeżdżają turyści, długością pobytu, miejscem zakwaterowania. Przeanalizowano również jakie miejsce zajmuje w subregionie zachodnioeuropejskim rynek turystyczny Liechtensteinu.

W rozdziale III skupiono się na analizie rynku emisji turystycznej. Zawarto w nim informacje ilu mieszkańców Liechtensteinu podróżuje i gdzie nocują. Przeprowadzono również prognozę liczby przyjazdów na rok 2009.

Rozdział IV natomiast obejmuje dane dotyczące znaczenia rynku turystycznego badanego kraju dla Polski. Przedstawiono w nim liczbę turystów przyjeżdżających z Liechtensteinu oraz ich udział w turystyce naszego państwa w porównaniu z ogólną liczbą turystów odwiedzających Polskę.

W pracy wykorzystano metodę analizy literatury i materiałów źródłowych (raporty naukowe). Skorzystano z folderów reklamowych i przewodników, jak również ze stron internetowych.

ROZDZIAŁ I Liechtenstein – podstawowe informacje

1.1 Wprowadzenie

Turyści jadący do Szwajcarii lub powracający do kraju przez Austrię czasem zupełnie przypadkowo odkrywają małe Księstwo Liechtenstein. Państwo to łatwo przeoczyć na mapie, a ponieważ praktycznie nie istnieje granica między Liechtensteinem a Szwajcarią, ktoś mógłby nie zauważyć, że wjeżdża do kraju, w którym można przeżyć ciekawą przygodę.

1.1.1 Najważniejsze dane

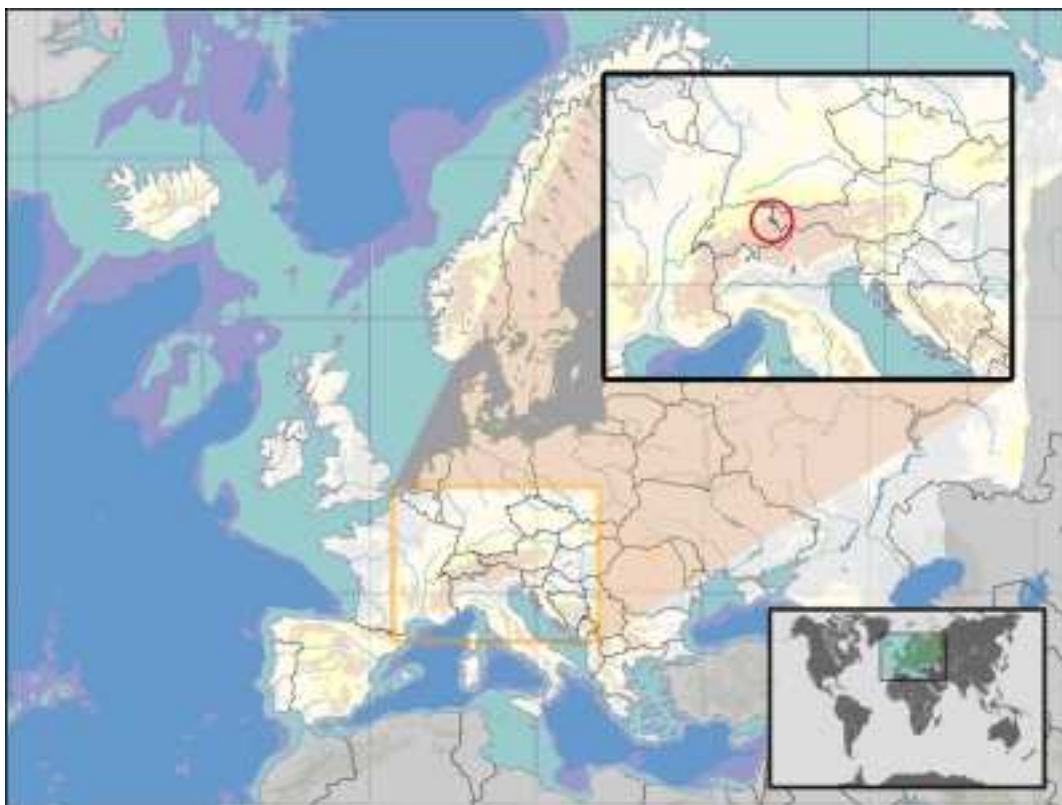
Tabela 1

Księstwo Liechtensteinu Fürstentum Liechtenstein	
Stolica	Vaduz
Język urzędowy	Niemiecki
Ustrój polityczny	Monarchia konstytucyjna
Głowa państwa	Książę Hans-Adam II
Następca tronu	Książę Alojzy
Szef rządu	Premier Otmar Hasler
Powierzchnia	160 km ² (196. na świecie)
Wody śródlądowe	0%
Liczba ludności	33 717 (211. na świecie)
Gęstość zaludnienia	210 osób/ km ²
PKB całkowite	3,7 mld USD
Jednostka monetarna	Frank szwajcarski (CHF)
Strefa czasowa	UTC +1 - zima UTC +2 – lato
Domena internetowa	.li
Kod samochodowy	FL
Kod telefoniczny	+ 423

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Liechtenstein>

1.1.2 Położenie

Księstwo Liechtenstein (Fürstentum Liechtenstein) jest małym górskim państwem w Europie Zachodniej, leżącym pomiędzy Austrią i Szwajcarią. Główną rzeką jest Ren, a stolicą Vaduz. Kraj nie ma dostępu do morza i oprócz niego jeszcze tylko jeden kraj na świecie, a mianowicie Uzbekistan, nie ma żadnego sąsiada, który miałby dostęp do morza.¹

Mapa 1. Położenie Liechtensteinu.

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Liechtenstein>

1.1.3 Podział administracyjny

Liechtenstein składa się z 11 gmin. 6 z nich (w tym stolica kraju Vaduz) przyporządkowana jest regionowi Oberland (Górny Kraj), pozostałe przynależą Unterlandowi (Dolny Kraj). Jednostki administracyjne są bardzo rozdrobnione (np. gmina Vaduz składa się z 6 części), co wynika z dawnego podziału feudalnego księstwa.²

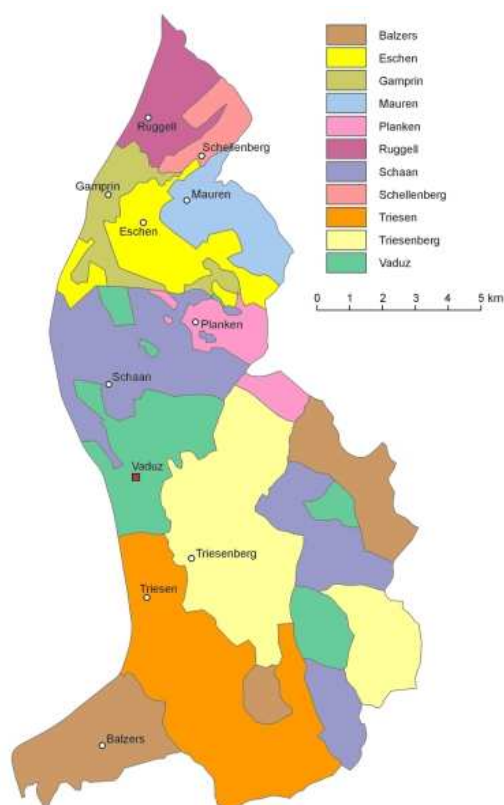
¹ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Liechtenstein>, 15.03.2009

² Ibid., 15.03.2009

Tabela 2

Podział administracyjny Liechtensteinu wraz z danymi dotyczącymi poszczególnych regionów i gmin.					
Region	Gmina	Herb	Powierzchnia km ²	Populacja (2005) tys.	Liczba części
Oberland	Balzers		19.6	4 420	3
	Planken		5.3	374	4
	Schaan		26.8	5 775	5
	Triesen		26.4	4 598	1
	Triesenberg		29.8	2 564	2
	Vaduz		17.3	5 143	6
Unterland	Eschen		10.3	4 087	3
	Gamprin		6.1	1 414	2
	Mauren		7.5	3 686	1
	Ruggell		7.37	1 950	1
	Schellenberg		3.5	952	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Liechtenstein>

Mapa 2. Podział administracyjny Liechtensteinu.

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Liechtenstein-admin.png>

Swoistą atrakcję turystyczną stanowi występująca niemal w każdej dziedzinie ogromna rywalizacja pomiędzy mieszkańcami Oberlandu i Unterlandu. Niektóre dzieci, chcąc wyśmiać swych rówieśników z Unterlandu, używają określenia „Unter(Hosen)Land” („Unterhose” oznacza „majtki”).

1.1.4 Geografia

Pod względem wielkości Liechtenstein zajmuje w Europie czwarte miejsce od końca. Obejmuje obszar 160 km², rozciągający się na długości 25 km, a szerokość w niektórych miejscach wynosi zaledwie 6 km. Tylko jedna trzecia terytorium jest zamieszкана. Pozostałe dwie trzecie zajmuje przedgórze Alp Retyckich. Na terenie kraju wznosi się 29 szczytów przekraczających wysokość 2000 m n.p.m. Najwyższym z nich jest Grauspitz (2599 m n.p.m.), znane są także Naafkopf (2570 m n.p.m.) i Augstenberg (2359 m n.p.m.). Najniżej położone miejsce w kraju znajduje się na terenie gminy Ruggell (433 m n.p.m.).³

³ M. Honan, A. Stopyra: Szwajcaria i Liechtenstein, Pascal, Bielsko Biała 2001, s. 403-404

W wyższych partiach gór krajobraz zdominowany jest przez turnie, rumowiska skalne i piargi. Niżej rosną lasy, głównie bukowe i świerkowe. Ze szlaków turystycznych można zobaczyć liczne świstaki przyzwyczajone do widoku turystów. Zachodnią część kraju zajmuje dolina górnego Renu, przez którą przebiega granica ze Szwajcarią.

1.1.5 Klimat

Klimat Liechtensteinu wykazuje duże zróżnicowanie. Temperatura w zimie rzadko spada poniżej zera, a w lecie waha się pomiędzy 20°C a 28°C. W Dolinie Renu panuje klimat umiarkowanie ciepły, sprzyjający uprawę warzyw, owoców i winogron, a dla wyżej położonych obszarów charakterystyczny jest łagodny klimat górski, uzależniony od suchego i ciepłego alpejskiego wiatru południowego, zwanego fen.⁴ Roczna suma opadów atmosferycznych na terenach górskich wynosi 1500 mm, a w dolinach około 700 mm.

1.1.6 Ochrona środowiska

W Liechtensteinie przywiązuje się ogromną wagę do ochrony środowiska. Działają tu trzy urzędy administracji państwowej zajmujące się tą problematyką: Urząd Lasu, Przyrody i Krajobrazu, Urząd Ochrony Środowiska i Urząd Gospodarki Narodowej. Rozwinięta jest także edukacja ekologiczna. Dzieci od najmłodszych lat uczą się, jak dbać o ochronę przyrody, jak sortować śmieci, itd. Wyrzucenie papierka lub niedopałka papierosa na ulicę przez mieszkańca Liechtensteinu jest czymś nie do pomyślenia.⁵

1.1.7 Ludność

W Liechtensteinie mieszka 33 717 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 210 mieszk./km². Ok. 35 % społeczeństwa stanowią cudzoziemcy, głównie Szwajcarzy i Austriacy. Polityka władz ma na celu ograniczenie liczby cudzoziemców osiedlających się na terenie Księstwa. Nie jest łatwo otrzymać obywatelstwo państwa Liechtenstein. Nawet zawarcie związku małżeńskiego z obywatelem tego kraju nie gwarantuje jego uzyskania. Każdy wniosek rozpatrywany jest indywidualnie przez specjalną radę gminną. Czas oczekiwania na pozytywną decyzję wynosi czasem nawet 20 lat.⁶

⁴ M. Honan, A. Stopyra: Op. cit., s. 404

⁵ Ibid., s. 404

⁶ Ibid., s. 404

1.1.8 Język

Językiem urzędowym Liechtensteinu jest tzw. Hochdeutsch, czyli niemiecki język literacki, jednak większość mieszkańców posługuje się dialektem alemańskim, określanym przez nich samych mianem Schwyztertsch. Pomimo związków ze Szwajcarią, przy powitaniu bardziej popularne jest austriackie pozdrowienie Grüß Gott! (szczęść Boże!) niż szwajcarskie Grüezi! (cześć!). Większość mieszkańców swobodnie posługuje się przynajmniej jednym językiem obcym, najczęściej angielskim, francuskim lub włoskim.⁷

1.1.9 Religia

Księstwo Liechtenstein jest państwem katolickim. Wyznawcy religii rzymsko-katolickiej stanowią 80,4 % ludności, a jedynie 7,3% obywateli należy do różnych kościołów protestanckich. W 1997 r. na osobistą prośbę księcia Jana Adama została utworzona archidiecezja Vaduz. Przed tą datą Liechtenstein podlegał archidiecezji w Chur (Szwajcaria). Arcybiskup Wolfgang Haas, znany z wierności papieżowi i nauce Kościoła katolickiego, krytycznie wyraża się o planach wprowadzenia zmian w Kościele katolickim w Szwajcarii, dopuszczających kapłaństwo kobiet, udzielanie komunii rozwiedzionym i zastąpienie spowiedzi sakramentalnej symboliczną spowiedzią powszechną. Spotyka go z tego powodu krytyka w liberalnej Szwajcarii.⁸

1.1.10 Historia

Obszar współczesnego Liechtensteinu został zasiedlony w trzecim tysiącleciu przed nową erą. W IX w. p.n.e. napłynęły na te tereny plemiona Retów. Po włączeniu tych ziem do Cesarstwa Rzymskiego nastąpiła ich romanizacja. Z kolei napływ plemion Alamanów spowodował germanizację i wykształcenie się nowej etnicznie społeczności. W pierwszej połowie XIV wieku powstało hrabstwo Vaduz zależne od cesarstwa niemieckiego. Na początku XVIII wieku z połączenia hrabstwa Vaduz i hrabstwa Schellenberg powstaje księstwo. Początkowo wchodzi ono w skład Związku Reńskiego, następnie Związku Niemieckiego, a w 1866r. stało się suwerennym państwem.⁹

⁷ M. Honan, A. Stopyra: Op. cit., s. 404-405

⁸ Ibid., s. 405

⁹ <http://skarby-swiata.pl/liechtenstein-zabytki-wczasy/>, 6.04.2009

1.1.11 Książęta Liechtenstein

Liechtensteinowie należeli do jednego z najstarszych i najbogatszych rodów w Austrii. Same początki tej rodziny nie są zbyt jasne. Już w 1136 r. pojawia się w dokumentach Hugo von Liechtenstein jako właściciel zamku Liechtenstein niedaleko Mödling, na południe od Wiednia. Ród wziął swoje miano od nazwy zamku, który z tego powodu uznawany jest za gniazdo rodziny.¹⁰

Książęta Liechtensteinu:

1. Jan Adam Andrzej (1699-1712)
2. Józef Wincenty (1712-1718 i 1748-1772)
3. Antoni Florian (1718-1721)
4. Józef Jan Adam (1721-1732)
5. Jan Nepomucen Karol (1732-1748)
6. Franciszek Józef I (1772-1781)
7. Alojzy I (1781-1805)
8. Jan I (1805-1836)
9. Alojzy II (1836-1858)
10. Jan II Dobry (1858-1929)
11. Franciszek I (1929-1938)
12. Franciszek Józef II (1938-1989)
13. Jan Adam (od 1989).¹¹

1.1.12 Polityka

Liechtenstein jest monarchią konstytucyjną. Władza książęca jest dziedziczna. Książę jako głowa państwa reprezentuje kraj na zewnątrz. Podpisuje wszystkie ustawy, zwołuje obrady i mianuje członków rządu. Landtag, czyli parlament, składa się z 25 osób wybieranych na czteroletnią kadencję. Książę ma prawo rozwiązania parlamentu w szczególnych przypadkach. Jego osoba jest nietykalna, tzn. nie może być pociągnięty do

¹⁰ Historia małych krajów Europy. Andora. Liechtenstein. Luksemburg. Malta. Monako. San Marino, praca zbiorowa pod red. Józefa Łaptosa, Ossolineum, Wrocław 2002, s. 75

¹¹ Ibid., s. 149

odpowiedzialności karnej i cywilnej, jakkolwiek jest zobowiązany do przestrzegania konstytucji.

Czynne prawo wyborcze przysługuje osobom, które skończyły 20 lat. Kobiety uzyskały prawo do głosowania dopiero w 1984 r. W Liechtensteinie działają trzy partie polityczne. Konserwatystów reprezentują Postępowa Partia Obywatelska (FBPL) i Unia Ojczyzny (VU). Wolna Lista (FL) akcentuje problemy ochrony środowiska. Szefem rządu od 1993 r. jest Mario Trick w Unii Ojczyzny.

Liechtenstein nie ma ambicji odgrywania większej roli w polityce międzynarodowej. Nie należy do Unii Europejskiej a swoje działania na forum zagranicznym koncentruje na współpracy w ramach ONZ, przede wszystkim jednak pielęgnuje przyjazne stosunki z Austrią i Szwajcarią.¹²

1.1.13 Gospodarka

Liechtenstein należy do światowej czołówki krajów wysokorozwiniętych. Dochód na jednego mieszkańca osiąga imponującą wysokość ok. 35 tys. \$ rocznie. Do rozwoju kraju przyczyniły się stabilność socjalna i prawna, neutralność zarówno Liechtensteinu, jak i krajów sąsiednich, liberalna polityka gospodarcza i podatkowa, mocny system bankowy, unia celna i walutowa ze Szwajcarią, brak rozdętej biurokracji, a także wysoki poziom wykształcenia obywateli i ich dbałość o dobro społeczne. Największym problemem Liechtensteinu jest brak własnych surowców naturalnych.

Ze względu na niewielki rynek wewnętrzny, bardzo ważnym czynnikiem w gospodarce Liechtensteinu jest eksport. Jego wartość wynosi ok. 3,5 miliarda CHF rocznie. Głównymi nabywcami towarów produkowanych w Liechtensteinie są Stany Zjednoczone i Japonia. Na rolnictwo przeznaczono wąski skrawek ziemi o powierzchni ok. 50 km². Jest on jednak maksymalnie wykorzystywany i dzięki temu kraj jest całkowicie samowystarczalny pod względem produkcji rolnej.

Najwięcej spośród wszystkich pracujących zatrudnionych jest w usługach (53%). Na drugim miejscu znajduje się przemysł (45,7 %), a najmniej osób pracuje w rolnictwie (1,3 %).¹³

¹² M. Honan, A. Stopyra: Op. cit., s. 408

¹³ Ibid., s. 408-409

1.2 Warunki rozwoju turystyki

1.2.1 Regiony koncentracji ruchu turystycznego

Dobre warunki klimatyczne Liechtensteinu, walory krajobrazowe, średniowieczne zabytki architektoniczne przyciągają rzesze turystów zagranicznych. Cały kraj jest dobrze zagospodarowany dla potrzeb turystyki pieszej (pierwszy szlak „Droga Księżycy” wyznaczono już w 1898 r.). Posiada również liczne trasy, wyciągi i ośrodki narciarskie.

Ośrodkiem rozrządowym dla ruchu turystycznego jest stolica Vaduz, a uwagę turystów przyciąga rezydencja księżęcia z XII-XIV w. położona na wzgórzu zamkowym. Kraj słynie z Muzeum Znaczków Pocztowych oraz Księżęcej Galerii Malarstwa. Ciekawe są również budowle Wolserów (grupa etniczna) w Triesenberg (dwór magnacki i kaplica z XVII w.).

Rocznie Liechtenstein odwiedza ok. 60 tys. turystów, najczęściej głównym celem ich podróży jest stolica kraju Vaduz oraz górską gminą Triesenberg (stacja sportów zimowych). Baza noclegowa kraju w 2000 r. liczyła 1 200 miejsc. Są to najczęściej małe obiekty z dobrze rozwiniętymi usługami towarzyszącymi. Ruch turystyczny ma często charakter tranzytowy (z Wiednia do Bazylei oraz z Mediolanu do Monachium).¹⁴

1.2.2 Atrakcje turystyczne

Zamek Vaduz

Schloss Vaduz (Zamek Vaduz) wznosi się na wzgórzu, z którego roztacza się piękny widok na całe Księstwo. Niestety, nie jest on udostępniony dla zwiedzających, ponieważ stanowi własność prywatną i mieszkanie rodziny księżęcej. Warto jednak wspiąć się ścieżką wzdłuż drogi asfaltowej lub podjechać samochodem i obejrzeć budowlę z zewnątrz. Zamek zbudowano na początku XII w. Wieża wysoka jest na 13 metrów, a grubość murów sięga nawet 4-5 metrów. W skład zbiorów księżęcych wchodzi, m.in. jedna z najbogatszych kolekcji obrazów Rubensa, w której znajduje się słynna *Wenus z lustrem* (1615).¹⁵ W pobliżu przebiega kilka znakowanych szlaków turystycznych.

¹⁴ Z. Kruczek: Europa. Geografia turystyczna, Proksenia, Kraków 2007, s. 162

¹⁵ M. Honan, A. Stopyra: Op. cit., s. 414

Fot. 1 Zamek Vaduz.

Źródło: <http://cache.eb.com/eb/image?id=96058&rendTypeId=4>

Muzeum Sztuki

Kunstmuseum (Muzeum Sztuki) znajduje się w centrum Vaduz, przy Städtle 32. W muzeum, otwartym w 2000 r., zgromadzono zbiory książęce, których część można było poprzednio oglądać w Liechtensteinische Staatliche Kunstsammlung (Państwowe Zbiory Sztuki) oraz Landesmuseum (Muzeum Narodowe). Stałą ekspozycję stanowią dzieła dawnych mistrzów i prace artystów współczesnych. W budynku znajdują się także kawiarnia, biblioteka oraz sklepik, w którym można kupić albumy, książki na temat malarstwa i rzeźby, widokówki, itp.

Fot. 2 Muzeum Sztuki Liechtensteinu.

Źródło: http://www.bodensee-erlebniskarte.info/img-neu/FL_Kunstmuseum_Vaduz.jpg

Święto narodowe

Warto odwiedzić Liechtenstein w dniu święta narodowego, które obchodzone jest 15 sierpnia (w rocznicę urodzin księcia Franciszka Józefa II: 1906-1989). Można wtedy poczuć specyficzny klimat Księstwa. Zaskoczeniem dla turystów jest autentyczna więź rodziny książęcej ze społeczeństwem. W dniu tym odbywają się różne ciekawe imprezy (bezpłatne). W południe na łące przed zamkiem Vaduz odprawiana jest uroczysta msza z udziałem całej rodziny książęcej. Następnie mieszkańcy Księstwa, a także goście z zagranicy i turyści są goszczeni w ogrodzie książęcym. Czy istnieje drugi kraj, w którym głowa państwa zaprasza swój lód na bezpłatny, choćby bardzo skromny poczęstunek? Wieczorem pod zamkiem odbywa się pokaz sztucznych ogni. Grupy powyżej 10 osób mogą wziąć udział w degustacji słynnych win książęcych.¹⁶

Kaplica św. Mamertego

Sankt Mamerten Kapelle (kaplica św. Mamertego) z przełomu IX i X w. należy do najdawniejszych zabytków sakralnych w Liechtensteinie. W kaplicy zobaczyć można najstarszy w całym Księstwie dzwon, odlany w 1427 r.¹⁷

Fot. 3 Kaplica św. Mamertego w Triesen.

Źródło: <http://www.biking-europe.com/IMG/jpg/stmamerten-3.jpg>

¹⁶ M. Honan, A. Stopyra: Op. cit., s. 409

¹⁷ Ibid., s. 416

Ruiny rzymskiego obozu warownego

Schaan to jedna z najstarszych miejscowości w Księstwie Lichtenstein. Poza klimatycznym budownictwem, pięknymi widokami i dobrymi restauracjami, znajduje się tu także jeden z najstarszych zabytków - ruiny rzymskiego obozu warownego.¹⁸

Fot. 4 Ruiny rzymskiego obozu warownego.

Źródło: <http://vaduz.pl/wp-content/uploads/2008/10/ruineschellenberg.jpg>

Pozostałe zabytki i atrakcje

Również warte zobaczenia i odwiedzenia są:

- Katedra św. Floriana w Vaduz
- Muzeum Znaczków Pocztowych w Vaduz
- Kaplica Dux w Schaan
- Teatr na placu Kościelnym w Schaan
- Kościół św. Galla w Triesen
- Kaplica NMP w XV w. w Triesen
- Zamek Gutenberg w Balzers
- Osada Triesenberg
- Muzeum Garncarstwa w Nendeln
- Kościół św. Piotra i Pawła w Mauren

¹⁸ <http://vaduz.pl/liechtenstein-vaduz/hello-world-2.html>, 8.04.2009

Liechtenstein ogólnie

Poza wieloma zabytkami, poza kościołami, zameczkami, wykwintnymi restauracjami i muzeami, całe Księstwo Lichtenstein słynie również ze swoich stoków narciarskich, ze szlaków pieszych, rowerowych i Nordic-Walkingowych. To bez wątpienia warto zobaczyć. Warto pospacerować, zimą poszusować - Alpy dają niesamowite możliwości do aktywnego wypoczynku. Baza turystyczna jest dobrze rozwinięta, choć nieco droga.

Fot. 5 Jezioro Gängle.

Źródło: <http://www.tourismus.li/en/navpage.cfm?category=SummerLI&subcat=HikeLI>

1.2.3 Dostępność komunikacyjna

Samochód

W Liechtensteinie jest 323 km dróg o twardej nawierzchni. Do Liechtensteinu najwygodniejsze drogi prowadzą przez Austrię i Szwajcarię.

Do Vaduz dojedziemy:

- z miasta St. Gallen autostradą A13 (ok. 45 min),
- z Zurichu autostradą A3 do Sargans, potem na autostradę A13 (ok. 1h),
- z Monachium autostradą A96, w Austrii na autostradę A14 (ok. 3h),
- z Innsbrucku autostradą A12, S16 a potem na A14 (ok. 2,5h).¹⁹

¹⁹ <http://www.tourismus.li/en/navpage-AccessLI.html>, 6.04.2009

Samolot

Ze względu na rozmiar kraju w Liechtensteinie nie ma lotniska. Najbliższe porty lotnicze to: Altenrhein nad Jeziorem Bodeńskim w Szwajcarii, Zurych-Kloten oraz Friedrichshafen w Niemczech. Osoby podróżujące samolotem, najczęściej w drodze do Liechtensteinu wybierają lotnisko w Zurychu. Szybki przejazd z Zurychu umożliwiają pociągi kursujące do Sargans w pobliżu granicy z Liechtensteinem.²⁰

Pociąg

Dojazd do Liechtensteinu koleją jest stosunkowo tani. Odległość pomiędzy Zurychem a Sargans to zaledwie 90 km. Z Niemiec można dojechać pociągami kursującymi na trasie z Monachium do Feldkirch w Austrii (ok. 230 km). Połączenia z Austrii zapewniają pociągi kursujące na trasie z Wiednia przez Innsbruck do Feldkirch (ok. 730 km) oraz z Bregenz do Schaan (50 km).²¹ W Liechtensteinie jest zaledwie 19 km linii kolejowych.

Autobusy

Najprostsza i chyba najszybszą metodą, aby z głównych dworców znajdujących się w Szwajcarii i Austrii dostać się do wszystkich miejscowości w Księstwie (w tym do Schaan, skąd już jest 5 minut do Vaduz) to autobusy linii Liechtenstein Bus Anstalt (LBA). Zgodnie z polityką rządu, mającą na uwadze względy ekologiczne, ceny biletów autobusowych w porównaniu ze Szwajcarią są bardzo niskie, co tym bardziej zachęca do korzystania z tego typu usług przewozowych.²²

²⁰ M. Honan, A. Stopyra: Op. cit., s. 410

²¹ Ibid. S. 411

²² <http://www.tourismus.li/en/navpage-AccessLI.html>, 9.04.09

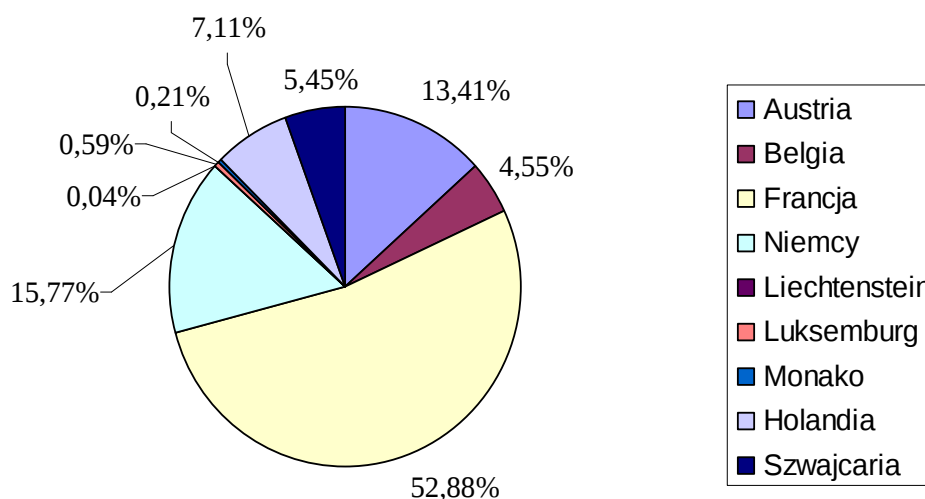
ROZDZIAŁ II Rynek recepcji turystycznej

2.1 Rynek Liechtensteinu jako część subregionu zachodnioeuropejskiego w międzynarodowym ruchu turystycznym

Liechtenstein położony jest w regionie europejskim a dokładnie w subregionie zachodnioeuropejskim. Ze względu na swoją niewielką powierzchnię liczba przyjazdów zagranicznych do tego państwa jest jedną z najmniejszych spośród wszystkich krajów Europy. W subregionie, do którego należy Liechtenstein, liczba ta jest najmniejsza wśród wszystkich pozostałych krajów. W roku 2007 do Europy Zachodniej przyjechało 154 892 tys. turystów zagranicznych z czego podróżni, których celem był Liechtenstein stanowili jedynie 0,04 %. Procentowy rozkład przyjazdów turystów zagranicznych w Europie Zachodniej według krajów przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1

Przyjazdy turystów zagranicznych w Europie Zachodniej według krajów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/trendy.htm>

2.2 Liczba przyjazdów do Liechtensteinu.

Tabela 3

Przyjazdy turystów zagranicznych w Europie (w tys.)

Region/kraj	Źródła danych	Liczba przyjazdów		Zmiany (%)		
		2006	2007	2005/2004	2006/2005	2007/2006
Świat ogółem		847345	903232	5	5,6	6,6
Europa ogółem		462176	484407	4,2	5	4,8
Europa Północna		56391	57623	7,7	6,8	2,2
Europa Zachodnia		149539	154892	2,4	5	3,6
Austria	TCE	20269	20766	3	1,6	2,5
Belgia	TCE	6995	7045	0,6	3,7	0,7
Francja	TF	78900	81900	1	3,9	3,8
Niemcy	TCE	23498	24425	6	10,1	3,9
<i>Liechtenstein</i>	<i>THS</i>	<i>55</i>	<i>59</i>	<i>2,6</i>	<i>10,2</i>	<i>6,2</i>
Luksemburg	TCE	908	917	4	-0,5	1
Monako	THS	312	325	14,2	9,6	4,8
Holandia	TCE	10739	11008	3,8	7,3	2,5
Szwajcaria	THS	7863	8448	b.d	8,8	7,4
Europa Środkowo - Wschodnia		91492	95649	2,2	4,2	4,5
Polska	TF	15670	14975	6,4	3,1	-4,4
Europa Południowo - Śródziemnomorska		164754	176243	5,9	4,7	7

W kolumnach „źródła danych” informacje o rodzaju danych statystycznych gromadzonych przez poszczególne kraje oznaczone są następująco:

TF – międzynarodowe przyjazdy turystów na granicach;

TCE – turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego;

THS – turyści zagraniczni korzystający z hoteli i obiektów typu hotelowego;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/inne/turzag2007.pdf>

Analizując powyższą tabelę możemy zauważyć, iż do Polski przyjechało w roku 2007 ponad 253 razy więcej turystów niż w tym samym roku do Liechtensteinu.

Biorąc pod uwagę turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego a nie tylko z hoteli i obiektów typu hotelowego do Liechtensteinu przyjechało w 2008 roku 77 957 turystów zagranicznych.

2.3 Kierunki z których przyjeżdżają turyści

Niemcy i Szwajcaria są głównymi krajami, z których pochodzą turyści odwiedzający Liechtenstein.²³ Jest to zapewne związane z tym, iż turyści pochodzący z tych krajów są klientami zamożnymi, co w przypadku państwa turystycznego jakim jest Liechtenstein jest niezbędne - ceny usług turystycznych są wyjątkowo wysokie (wynika to z zamożności państwa i jego mieszkańców).

Tabela 4

Przyjazdy turystów (THS) do Liechtensteinu według kraju pochodzenia.

	Liczba przyjazdów			
	2007	2008	Zmiana	
			całkowita	%
Suma	59 603	60 287	684	1,1
Kraj				
Niemcy	18 819	19 510	691	3,7
Szwajcaria	15 947	16 795	848	5,3
Austria	3 047	2 964	-83	-2,7
Wielka Brytania	2 644	2 452	-192	-7,3
Belgia	845	1 108	263	31,1
USA	2 363	1 671	-692	-29,3
Włochy	2 143	2 231	88	4,1
Liechtenstein	1 345	1 833	488	36,3
Luxemburg	607	636	29	4,8
Francja	1 316	1 302	-14	-1,1
Reszta Europy	7 517	7 069	-448	-6,0
Inne kraje	3 010	2 716	-294	-9,8

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

²³ http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

Jak widać z tabeli turyści Niemieccy i Szwajcarscy stanowią ponad 58 % (w roku 2008) wszystkich podróżnych odwiedzających Liechtenstein. Trzecie miejsce zajmuje Austria z liczbą przyjezdnych niemal 6-krotnie niższą niż zajmujące pierwsze miejsce Niemcy.

2.4 Profile turystów odwiedzających Liechtenstein

Analizując profil turysty szwajcarskiego stworzony przez Urząd Statystyczny Szwajcarii (Bundesamt für Statistik) możemy stwierdzić, iż:

- wiek: najwięcej podróżujących mieści się w granicach 26-45 lat – są to ludzie młodzi, pracujący, chętnie poznający nowe regiony i kraje, lubiący podróże;
- płeć: nieznacznie więcej podróżuje mężczyźni niż kobiety co może być związane z częstszymi wyjazdami służbowymi;
- dochód: w tym przypadku występuje zależność wprost proporcjonalna – im większy dochód tym większa liczba podróży;
- rodzaj zakwaterowania: najczęściej turyści szwajcarscy zatrzymują się w hotelach, a następnie u rodziny i znajomych.

W przypadku turystów niemieckich wygląda to trochę inaczej:

- wiek: największą grupę podróżujących stanowią ludzie w przedziale wiekowym 35-54 lata;
- płeć: wśród turystów niemieckich możemy zauważyć bardzo niewielką przewagę turystów płci męskiej;
- rodzaj zakwaterowania: najczęściej wykorzystywana baza noclegowa przez Niemców to hotel lub motel.

2.5 Cele przyjazdów

Wydaje mi się, że głównym celem, dla którego turyści przyjeżdżają do Liechtensteinu jest turystyka i wypoczynek. Pomimo iż kraj ten jest bardzo mały, przyciąga podróżnych dzięki licznym atrakcjom, które może zaoferować swoim klientom. Możemy do nich zaliczyć między innymi: pieszą turystykę górską, turystykę rowerową, paralotniarstwo, narciarstwo, pola golfowe, nordic walking, jazdy konne, wspinaczkę, wędkarstwo, pola łucznicze, trasy dla jeżdżących na rolkach. Znaczenie ma również ruch turystyczny o charakterze tranzytowym (z Wiednia do Bazylei oraz z Mediolanu do Monachium).²⁴

²⁴ Z. Kruczek: Op.cit., s. 162

2.6 Odwiedzane regiony

Najczęściej odwiedzanym przez turystów regionem w Liechtensteinie jest Vaduz gdzie mieści się stolica państwa. Drugie miejsce zajmuje górską gminą Triesenberg wraz ze swoją stacją sportów zimowych. Analizując liczbę przyjazdów według miesięcy możemy zauważyć, iż najwięcej turystów przyjeżdża w miesiącach letnich: lipiec - wrzesień. Podróże w tych miesiącach stanowią ponad 30 % wszystkich przyjazdów do Liechtensteinu. Miesiące najrzadziej wybierane przez turystów to listopad i grudzień.

Tabela 5

Przyjazdy turystów zagranicznych (THS) do Liechtensteinu według regionów i miesięcy- 2008r.

	Liechtenstein	Vaduz	Triesen	Triesenberg	Schaan	Unterland
Razem	60 287	19 701	13 890	15 304	7 491	3 901
Styczeń	4 113	1 337	810	1 286	431	249
Luty	4 880	1 387	1 023	1 665	565	240
Marzec	5 430	1 567	1 265	1 731	554	313
Kwiecień	4 184	1 587	1 192	452	642	311
Maj	4 691	1 663	1 149	866	673	340
Czerwiec	5 693	1 910	1 309	1 337	753	384
Lipiec	5 894	1 768	1 163	1 853	675	435
Sierpień	6 909	2 255	1 476	2 151	686	341
Wrzesień	6 355	2 023	1 423	1 678	781	450
Październik	4 525	1 644	1 113	851	567	350
Listopad	3 906	1 428	1 141	403	651	283
Grudzień	3 707	1 132	826	1 031	513	205

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismus>

2.7 Środki lokomocji

Analizując punkt 2.2.3 pod tytułem Dostępność komunikacyjna możemy stwierdzić, iż zapewne większość turystów chcących odwiedzić Liechtenstein zdecyduje się na podróż samochodem. Jest to najprostszy sposób dotarcia do tego małego państwa a zarazem bardzo wygodny, ponieważ zarówno z Austrii jak i ze Szwajcarii prowadzą szybkie i bezpieczne autostrady. Podróżni przybywający z dalszych zakątków świata decydują się pewnie na transport lotniczy, aczkolwiek z powodu braku lotniska w Liechtensteinie i tak są zmuszeni do skorzystania z dodatkowego środka transportu jakim może być pociąg, autobus lub wypożyczony samochód.

2.8 Długość pobytu

Analizując czas pobytu turystów w Liechtensteinie możemy stwierdzić, iż średnia długość pobytu wynosi 2,44 dnia.

Tabela 6

Średnia długość pobytu według kraju pochodzenia.

Kraj	Długość pobytu w dniach
Niemcy	2,3
Szwajcaria	2,2
Austria	1,8
Wielka Brytania	2
Belgia	4
USA	2,3
Włochy	1,7
Liechtenstein	1,9
Luxemburg	4,3
Francja	1,9

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

2.9 Miejsca zakwaterowania

Pomimo ograniczonych możliwości rozwoju (niewielka powierzchnia państwa) baza noclegowa Liechtensteinu jest bardzo dobrze rozbudowana i różnorodna. Wśród rodzajów obiektów działających w Liechtensteinie rozróżnia się: hotele, apartamenty, campingi, schroniska młodzieżowe oraz pozostałe obiekty noclegowe.

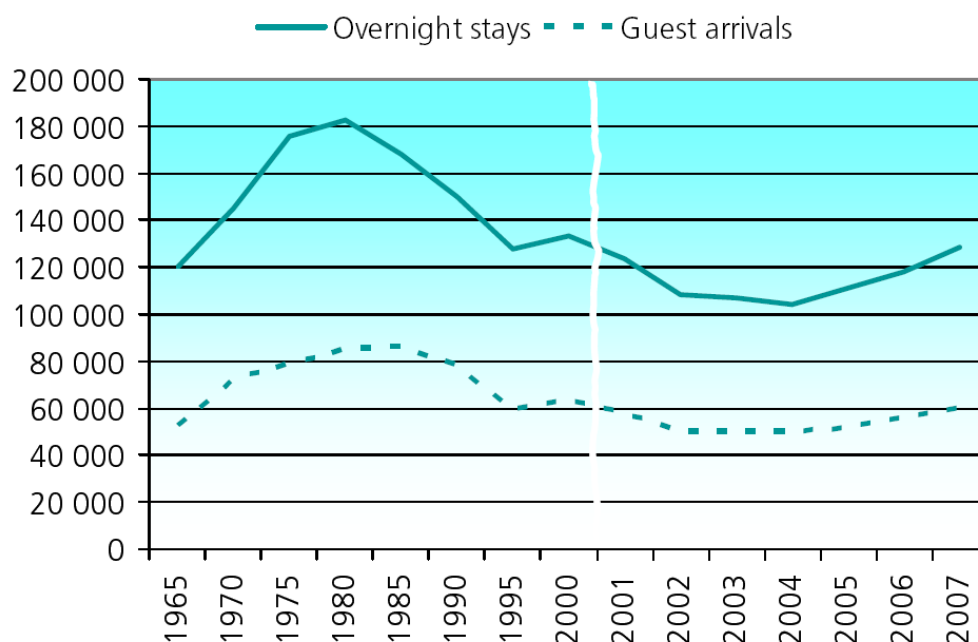
Tabela 7

Liczba hoteli i miejsc noclegowych w poszczególnych latach.

Rok	Liczba hoteli	Dostępne łóżka	Liczba gości	Liczba noclegów
1970	70	1415	72421	145247
1980	64	1760	85033	182443
1990	60	1387	77735	149861
2000	49	1314	62894	133485
2004	43	1159	50103	103724
2005	43	1248	51056	111289
2006	44	1292	56204	118143
2007	45	1323	59603	128619

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-avw-statistik-fliz09_services

Wykres 2

Liczba gości oraz liczba noclegów w hotelach w latach 1965-2007.

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-avw-statistik-fliz09_services

Z powyższej tabeli i wykresu przedstawiającego liczbę gości oraz liczbę noclegów w hotelach w latach 1965-2007 możemy wywnioskować, iż najwięcej turystów przyjeżdżało do Liechtensteinu w latach 80-tych. Do roku 2004 liczba przyjezdnych stopniowo spadała a od 2005 rozpoczął się na nowo systematyczny wzrost liczby przyjeżdżających turystów.

Tabela 8

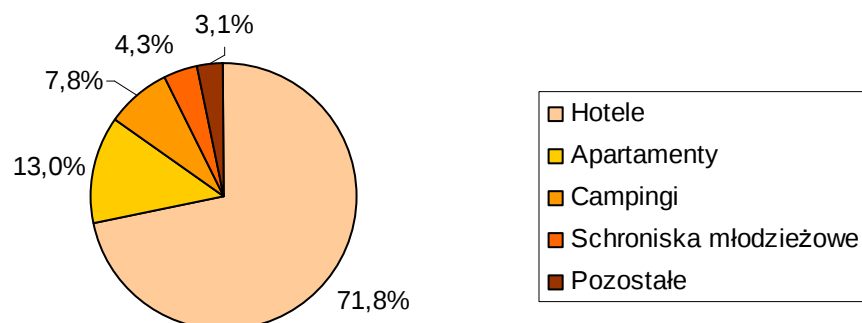
Liczba noclegów według rodzaju obiektów.

	Liczba noclegów			
	2007	2008	Zmiana	
			całkowita	%
Razem	183 360	187 306	3 946	2,2
Hotele	128 619	134 495	5 876	4,6
Apartamenty	25 422	24 334	-1 088	-4,3
Campingi	15 224	14 699	-525	-3,4
Schroniska młodzieżowe	8 046	7 974	-72	-0,9
Pozostałe	6 049	5 804	-245	-4,1

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

Wykres 3

Liczba noclegów w procentach w 2008 roku według rodzaju obiektów.

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

Spośród wszystkich 187 306 noclegów, które naliczono w roku 2008 aż 71,8% stanowiły noclegi w hotelach. Najmniej turystów, bo tylko niecałe 10%, skorzystało ze schronisk młodzieżowych oraz innych możliwości zakwaterowania.

Tabela 9

Liczba noclegów w 2008 r. według rodzaju obiektów i kraju pochodzenia.

	Ogólnie	Hotele	Apartamenty	Campingi	Schroniska młodzieżowe	Pozostałe
Suma	187306	134 495	24 334	14 699	7 974	5 804
Kraj						
Niemcy	58089	45 786	7 553	637	1 315	2 798
Szwajcaria	58065	36 365	4 887	12 379	3 283	1 151
Austria	5800	5 476	88	27	86	123
Wielka Brytania	5267	4 855	26	114	215	57
Belgia	4837	4 474	155	34	95	79
USA	4205	3 852	101	21	228	3
Włochy	4114	3 825	35	83	71	100
Liechtenstein	15881	3 400	10 247	219	923	1 092
Luxemburg	2736	2 727	-	9	-	-
Francja	2818	2 444	179	99	91	5
Reszta Europy	17757	16 169	1063	929	970	393
Inne kraje	7737	5 122	-	148	697	3

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

Analizując powyższą tabelę możemy stwierdzić, iż zarówno w hotelach, schroniskach młodzieżowych i na campingach najczęściej zatrzymują się turyści z Niemiec i Szwajcarii. Jedynie w miejscach zakwaterowania jakim są apartamenty pierwsze miejsce zajmują turyści z Liechtensteinu, aczkolwiek dwie kolejne pozycje znów należą do Niemców i Szwajcarów.

Tabela 10

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (%).

Rok	Obłożenie miejsc noclegowych (%)	
	średnio w roku	w miesiącu szczytowym
2000	30,8	38,0 (Mar)
2004	24,2	32,5 (Feb)
2005	25,6	36,5 (Feb)
2006	25,6	31,4 (Feb)

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

2.10 Dochody z turystyki przyjazdowej

Niestety nie udało mi się nigdzie znaleźć danych dotyczących dochodów z turystyki przyjazdowej. W raporcie Tourism statistics 2008 edition na stronie Europejskiego Urzędu Statystycznego (euostat) znalazłam tabelkę, w której jest kolumna dotycząca wpływów z turystyki, ale niestety danych brakowało.

Tabela 11

Ludność i gospodarka w 2006 roku.

Population	Tourism intensity	Number of tourists from Liechtenstein 15 years and over		GDP ¹	Tourism expenditure	Tourism receipts
in 1 000	Tourist nights/ resident population	in 1 000	as % of population	Mio. €	Mio. €	Mio. €
35	4.9	1	1	2 772	1	1

1) 2004 data.

Źródło: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DS-08-001/EN/KS-DS-08-001-EN.PDF

2.11 Turyści polscy w Liechtensteinie

Na zakończenie tego rozdziału chciałabym jeszcze zwrócić uwagę na znaczenie rynku turystycznego Polski dla Liechtensteinu.

Tabela 12

Liczba przyjazdów z Polski według rodzaju obiektów w 2008 r.

	Ogólnie	Hotele	Apartamenty	Campingi	Schroniska młodzieżowe	Pozostałe
Suma	77957	60 287	3 931	5 003	5 137	3 599
Polska	429	345	7	44	20	13

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

Z powyższej tabeli możemy wywnioskować, iż przyjazdy turystów polskich do Liechtensteinu w roku 2008 stanowiły jedynie 0,55 % wszystkich przyjazdów turystów zagranicznych do tego kraju. Ponadto możemy zauważyć, że 80 % Polaków wybrało hotel jako miejsce zakwaterowania.

Tabela 13

Liczba noclegów turystów z Polski według rodzaju obiektów w 2008 r.

	Ogólnie	Hotele	Apartamenty	Campingi	Schroniska młodzieżowe	Pozostałe
Suma	187306	134 495	24 334	14 699	7 974	5 804
Polska	865	629	68	52	47	69

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

Porównując tabele 12 i 13 możemy stwierdzić, że najdłużej turyści polscy zatrzymywali się w apartamentach – średnio ponad 9 dni. Natomiast średnia długość pobytu Polaków, którzy korzystali z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego wyniosła 2 dni.

Analizując powyższe dane możemy orzec, iż znaczenie rynku turystycznego Polski dla Liechtensteinu jest bardzo niewielkie.

ROZDZIAŁ III Rynek emisji turystycznej

Dane dotyczące rynku emisji turystycznej przedstawiają się zarówno w Internecie, jak i w raporcie Tourism statistics 2008 edition następująco.

Tabela 14

Charakterystyka turystów z Liechtensteinu (turystyka krajowa i zagraniczna).

	Holiday trips by resident tourists								
	Total (domestic and abroad)			Domestic			Abroad		
	Total	1-3 nights	4+ nights	Total	1-3 nights	4+ nights	Total	1-3 nights	4+ nights
	in 1 000	in 1 000	in 1 000	in 1 000	in 1 000	in 1 000	in 1 000	in 1 000	in 1 000
2000	:	:	:	:	:	:	:	:	:
2004	:	:	:	:	:	:	:	:	:
2005	:	:	:	:	:	:	:	:	:
2006	:	:	:	:	:	:	:	:	:

Źródło: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DS-08-001/EN/KS-DS-08-001-EN.PDF

Jedynie elementy jakie jestem w stanie przedstawić w postaci danych statystycznych to liczba przyjazdów, noclegów oraz miejsca zakwaterowania mieszkańców Liechtensteinu uczestniczących w turystyce krajowej. Jest to możliwe wyłącznie dzięki raportowi Tourismusstatistic 2008 Jahresheft, z którego już kilka razy korzystałam w niniejszym opracowaniu.

3.1 Turystyka krajowa

Tabela 15

Liczba przyjazdów według rodzaju obiektów w 2008 r.

	Ogólnie	Hotele	Apartamenty	Campingi	Schroniska młodzieżowe	Pozostałe
Suma	77957	60 287	3 931	5 003	5 137	3 599
Liechtenstein	5021	1 833	1 970	61	359	798

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

Możemy zauważyć, że w 2008 roku turystyka krajowa, czyli podróże wewnątrz kraju mieszkańców Liechtensteinu stanowiły ponad 6 % wszystkich przyjazdów do tego państwa.

Tabela 16

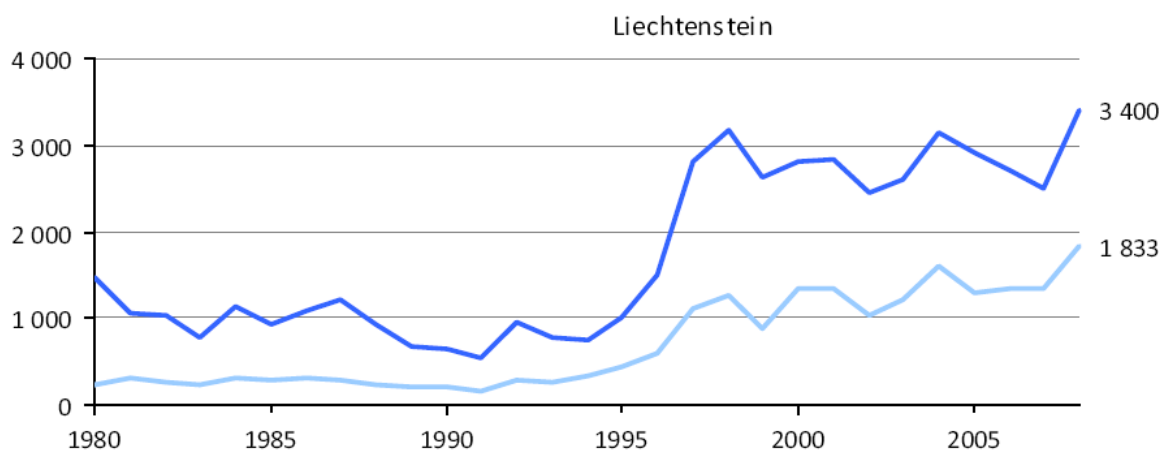
Liczba noclegów w 2008 r. według rodzaju obiektów.

	Ogólnie	Hotele	Apartamenty	Campingi	Schroniska młodzieżowe	Pozostałe
Suma	187306	134 495	24 334	14 699	7 974	5 804
Liechtenstein	15881	3 400	10 247	219	923	1 092

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

W ponad 64 % mieszkańcy Liechtensteinu podróżujący po kraju w 2008 roku skorzystali z obiektów noclegowych jakimi są apartamenty. Drugie miejsce wśród wybieranych obiektów zajęły hotele, w których nocowało 21 % badanych.

Wykres 4

Liczba przyjazdów (wykres jasnoniebieski) i noclegów (wykres ciemnoniebieski) w hotelach mieszkańców Liechtensteinu w latach 1980-2008.

Źródło: http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008

Analizując powyższy wykres możemy zauważyć, iż turystyka krajowa w Liechtensteinie zaczęła się rozwijać dopiero po roku 1995. Wcześniej – w latach 1980-1995 ruch turystyczny wewnątrz kraju był bardziej ustabilizowany i na niższym poziomie niż po roku 1995.

3.2 Analiza wahań sezonowych – model addytywny

Etapy specyfikacji modelu i wyznaczenia prognoz.

ETAP 1 Wyznaczenie funkcji trendu.

Wzór na funkcję trendu:

$$y = a + b \cdot t$$

Wzory na parametry a i b liniowej funkcji trendu:

$$b = \frac{N \sum Yt - \sum Y \sum t}{N \sum t^2 - (\sum t)^2} \quad (1)$$

$$a = \frac{\sum Y - b \sum t}{N} \quad (2)$$

Tabela 17

Liczba podróży mieszkańców Liechtensteinu po kraju w kolejnych kwartałach 2005-2008.

Rok	Kwartał	Przyjazdy (Y)	Okres (t)	Y*t	t ²
2005	I	1047	1	1047	1
	II	1152	2	2304	4
	III	1398	3	4194	9
	IV	1029	4	4116	16
2006	I	930	5	4650	25
	II	1053	6	6318	36
	III	1447	7	10129	49
	IV	919	8	7352	64
2007	I	846	9	7614	81
	II	1396	10	13960	100
	III	1404	11	15444	121
	IV	1121	12	13452	144
2008	I	983	13	12779	169
	II	1140	14	15960	196
	III	1825	15	27375	225
	IV	1073	16	17168	256
	SUMA	18763	136	163862	1496

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: ...

Po podstawieniu do wzorów (1), (2) danych obliczonych w tabeli 17 otrzymujemy wartości parametrów równe:

$$b = \frac{16 \cdot 163862 - 18763 \cdot 136}{16 \cdot 1496 - (136)^2} = 12,8721$$

$$a = \frac{18763 - 12,87206 * 136}{16} = 1063,275$$

Wyznaczona funkcja trendu:

$$y = 1063,275 + 12,8721 * t$$

ETAP 2 Obliczenie wartości teoretycznych na podstawie funkcji trendu - Y_{teor} (tabela 18)

ETAP 3 Eliminacja trendu z poszczególnych wyrazów szeregu czasowego – polega na obliczeniu różnicy między danymi rzeczywistymi a wartościami teoretycznymi – $Y - Y_{\text{teor}}$.

Tabela 18

Wyznaczenie wartości teoretycznych oraz eliminacja trendu z poszczególnych wyrazów szeregu czasowego.

Rok	Kwartał	Przyjazdy (Y)	Okres (t)	$Y * t$	t^2	Y_{teor}	$Y - Y_{\text{teor}}$
2005	I	1047	1	1047	1	1076,147	-29,147
	II	1152	2	2304	4	1089,019	62,981
	III	1398	3	4194	9	1101,891	296,109
	IV	1029	4	4116	16	1114,763	-85,763
2006	I	930	5	4650	25	1127,635	-197,635
	II	1053	6	6318	36	1140,507	-87,507
	III	1447	7	10129	49	1153,379	293,621
	IV	919	8	7352	64	1166,251	-247,251
2007	I	846	9	7614	81	1179,124	-333,124
	II	1396	10	13960	100	1191,996	204,004
	III	1404	11	15444	121	1204,868	199,132
	IV	1121	12	13452	144	1217,740	-96,740
2008	I	983	13	12779	169	1230,612	-247,612
	II	1140	14	15960	196	1243,484	-103,484
	III	1825	15	27375	225	1256,356	568,644
	IV	1073	16	17168	256	1269,228	-196,228
	SUMA	18763	136	163862	1496		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie tabeli 17.

ETAP 4 Wyznaczenie surowych wskaźników sezonowych – polega na obliczeniu średniej arytmetycznej z tych samych okresów (kwartałów) z różnych lat. W następnym kroku liczona jest średnia arytmetyczna ze średnich okresowych (kwartalnych).

$$\text{Śr. kw. I} = \frac{-196,228 + (-197,635) + (-333,124) + (-247,612)}{4} = -201,879$$

$$\text{Śr. kw. II} = \frac{62,981 + (-87,507) + 204,004 + (-103,484)}{4} = 18,999$$

$$\text{Śr. kw. III} = \frac{296,109 + 293,621 + 199,132 + 568,644}{4} = 339,376$$

$$\text{Śr. kw. IV} = \frac{-85,763 + (-247,251) + (-96,740) + (-196,228)}{4} = -156,496$$

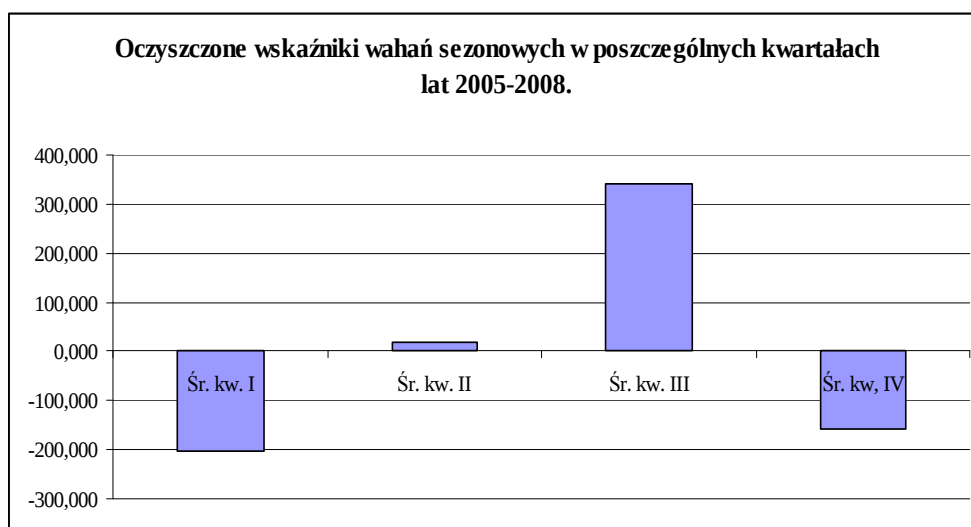
$$\text{Śr. śr.} = \frac{-201,879 + 18,999 + 339,376 + (-156,496)}{4} = -1,137\text{E-}13 \approx 0$$

ETAP 5 Wyznaczenie oczyszczonych wskaźników wahań sezonowych – polega na odjęciu od średnich okresowych średniej ze średnich różnic.

Ponieważ średnia arytmetyczna ze średnich okresowych (kwartalnych) wyszła bardzo mała i przyjmujemy, iż wynosi zero oczyszczone wahania sezonowe będą w takim wypadku równe poszczególnym średnim kwartalnym.

Interpretując otrzymane oczyszczone wskaźniki wahań sezonowych możemy stwierdzić, iż:

- W I kwartale lat 2005-2008 liczba podróży mieszkańców Liechtensteinu po kraju była przeciętnie mniejsza od tych wyznaczonych przy pomocy trendu średnio o 201,879.
- W II kwartale lat 2005-2008 liczba podróży mieszkańców Liechtensteinu po kraju była przeciętnie większa od tych wyznaczonych przy pomocy trendu średnio o 18,999.
- W III kwartale lat 2005-2008 liczba podróży mieszkańców Liechtensteinu po kraju była przeciętnie większa od tych wyznaczonych przy pomocy trendu średnio o 339,376.
- W IV kwartale lat 2005-2008 liczba podróży mieszkańców Liechtensteinu po kraju była przeciętnie mniejsza od tych wyznaczonych przy pomocy trendu średnio o 156,496.

Źródło: Opracowanie własne.

ETAP 6 Wyznaczenie prognoz na kolejne okresy (kwartały) w oparciu o funkcję trendu oraz wahania sezonowe – polega na ekstrapolacji funkcji trendu i dodaniu odpowiedniej wartości wskaźnika sezonowego.

Wyznaczona funkcja trendu:

$$y = 1063,275 + 12,8721 \cdot t$$

Tabela 19

Wyznaczenie wartości teoretycznych dla kolejnych kwartałów 2009 roku.

Rok	Kwartał	Okres (t)	Yteor
2009	I	17	1282,1
	II	18	1294,972
	III	19	1307,844
	IV	20	1320,716

Źródło: Opracowanie własne.

Wyznaczenie prognozy:

$$Y^P = Y_{\text{teor}} + \text{oczyszczony wskaźnik wahań sezonowych}$$

$$Y_{17}^P = 1282,1 + (-201,879) = 1080,221$$

$$Y_{18}^P = 1294,972 + 18,999 = 1313,971$$

$$Y_{19}^P = 1307,844 + 339,376 = 1647,221$$

$$Y_{20}^P = 1320,716 + (-156,496) = 1164,221$$

ROZDZIAŁ IV Znaczenie rynku turystycznego dla Polski

W Marketingowej strategii Polski w sektorze turystyki na lata 2008-2015 – projekcie dostępnym na stronach Polskiej Organizacji Turystycznej możemy znaleźć listę 40 krajów, o znaczeniu dla Polski, które można ocenić jako istotne, choćby w minimalnym stopniu. Niestety Liechtenstein nie należy do tej grupy. Zaliczany jest do krajów o znaczeniu dla naszego państwa w kategorii wpływów z turystyki statystycznie nieistotnym.

4.1 Liczba przyjazdów do Polski z Liechtensteinu

Tabela 20

Przyjazdy do Polski z wybranych krajów (tys.).

Kraj	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Lichtenstein	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1

Źródło: <http://www.intur.com.pl/bazy/granice/k2.php?c=Lichtenstein>

Uwaga: sumy roczne są zaokrągleniem rzeczywistej sumy, a nie są sumą zaokrągleń.

Liczba przyjazdów cudzoziemców do Polski w roku 2007 wyniosła według Głównego Urzędu Statystycznego 66207,8 tys. Porównując te dane z liczbą przyjazdów mieszkańców Liechtensteinu do Polski możemy stwierdzić, iż znaczenie rynku turystycznego Liechtensteinu dla Polski jest znikome i praktycznie niezauważalne.

4.2 Rodzaj zakwaterowania

Biorąc pod uwagę rodzaj obiektów noclegowych wybieranych najczęściej przez turystów z Liechtensteinu, którzy przyjechali do Polski w 2007 roku możemy zauważyć, że najchętniej nocowali oni w hotelach oraz motelach. Wyboru takiego dokonało ponad 74 % turystów korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania. W połowie spośród 18 rodzajów obiektów wyróżnionych w poniższej tabeli nie zatrzymał się w 2007 roku ani jeden turysta z Liechtensteinu.

Turyści zagraniczni oraz udzielone im noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania według rodzajów obiektów.

Tabela 21

	1 *		2 *	
	Ogółem w 2007 roku	Lichtenstein	Ogółem w 2007 roku	Lichtenstein
Ogółem	4 387 404	578	10 918 100	1074
Hotele	3 537 256	221	7 560 574	469
Motele	61 565	207	75 327	460
Pensjonaty	40 689	3	174 804	4
Inne obiekty hotelowe	193 718	-	598 067	-
Domy wycieczkowe	14 014	1	30 056	5
Schroniska	6 415	11	8 917	68
Schroniska młodzieżowe	20 241	-	52 047	-
Szkolne schroniska młodzieżowe	26 457	-	72 959	-
Ośrodki wczasowe	68 505	-	544 319	-
Ośrodki kolonijne	1 739	-	15 396	-
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	62 187	-	226 033	-
Domy pracy twórczej	2 450	-	8 265	-
Zespoły ogólnodostępnych domków tur.	9 470	124	36 628	-
Kempingi	78 917	2	193 552	2
Pola biwakowe	9 132	-	27 684	-
Obiekty wypoczynki sob-niedz. i świątecznego	3 293	-	7 326	-
Zakłady uzdrowiskowe	73 463	4	835 731	56
Pozostałe niesklasyfikowane	177 893	5	450 415	10

Źródło: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_turystyka_w_2007.pdf

1 - Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania według rodzajów obiektów i wybranych krajów.

2 - Udzielone noclegi turystom zagranicznym w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania według rodzajów obiektów i wybranych krajów.

Zakończenie

Podsumowując niniejszą pracę można stwierdzić, iż rynek turystyczny Liechtensteinu odgrywa bardzo niewielką rolę nie tylko w turystyce światowej, ale również w europejskiej a nawet dotyczącej tylko regionu zachodnioeuropejskiego. Kraj ten jest tak niewielki, że w 2007 roku odwiedziło go 42 razy mniej turystów zagranicznych niż Kraków.²⁵ Analiza znaczenia omawianego rynku dla Polski również pozwala stwierdzić, że kraj ten nie odgrywa dużej roli w turystyce naszego państwa.

W trakcie zbierania materiałów do niniejszej pracy napotkano wiele problemów. Wynikają one głównie z niewielkiego wpływu Liechtensteinu na kształt globalnego rynku turystycznego. Dane publikowane przez tamtejszy urząd statystyczny są bardzo ogólnikowe i nie pozwalają oprzeć na nich szczegółowej analizy. Nawet bezpośredni kontakt z biurem informacji turystycznej nie pozwolił uzyskać dodatkowych opracowań. Kolejnym utrudnieniem była bariera językowa – znaczna większość materiałów publikowana jest wyłącznie w języku niemieckim.

Nie można było również skorzystać z obszernych zestawień tworzonych przez rozmaite instytucje Unii Europejskiej, ponieważ Liechtenstein jako kraj nie należący do wspólnoty często nie był w nich uwzględniany. Jedyne bardziej szczegółowe analizy, na które udało się natrafić w trakcie poszukiwań materiałów były dostępne za dość sporą opłatą, co uniemożliwiło ich wykorzystanie.

Chcąc rozbudować ubogi w dane rozdział dotyczący rynku emisji turystycznej Liechtensteinu przeprowadzono analizę wahań sezonowych i dzięki modelowi addytywnemu wyznaczono prognozę podróży mieszkańców Liechtensteinu po kraju na kolejne kwartały 2009 roku.

Reasumując w malutkim Liechtensteinie nie brakuje miejsca dla turystów. Księstwo przyjmuje ich bardzo chętnie, oferując wszystkie swoje uroki. Choć czasem potrzebna jest lupa, by znaleźć ten kraj na mapie, turyści jednak przekonują się, że pozory mylą. Są i tacy, którzy twierdzą, że małe jest piękne.

²⁵ <http://www.malopolskie.pl/Turystyka/Turysci/>, 3.05.2009

Bibliografia

Pozycje książkowe

1. Historia małych krajów Europy. Andora. Liechtenstein. Luksemburg. Malta. Monako. San Marino, praca zbiorowa pod red. Józefa Łaptosa, Ossolineum, Wrocław 2002
2. Honan M., Stopyra A.: Szwajcaria i Liechtenstein, Pascal, Bielsko Biała 2001
3. Kruczek Z.: Europa. Geografia turystyczna., Proksenia, Kraków 2007

Materiały internetowe

1. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Liechtenstein>
2. <http://skarby-swiata.pl/liechtenstein-zabytki-wczasy/>
3. <http://users.interblock.pl/~fido/liechtenstein/zabytkipl.html>
4. <http://vaduz.pl/liechtenstein-vaduz/hello-world-2.html>
5. http://www.llv.li/pdf-llv-as-tourismusstatistik_2008
6. <http://www.malopolskie.pl/Turystyka/Turysci/>
7. <http://www.tourismus.li/en/navpage-AccessLI.html>

Spis tabel

Tabela 1	Księstwo Liechtensteinu - najważniejsze dane.....	6
Tabela 2	Podział administracyjny Liechtensteinu wraz z danymi dot. poszczególnych regionów i gmin.....	8
Tabela 3	Przyjazdy turystów zagranicznych w Europie (w tys.).....	21
Tabela 4	Przyjazdy turystów (THS) do Liechtensteinu według kraju pochodzenia.....	22
Tabela 5	Przyjazdy turystów zagranicznych (THS) do Liechtensteinu według regionów i miesięcy.....	24
Tabela 6	Średnia długość pobytu według kraju pochodzenia.....	25
Tabela 7	Liczba hoteli i miejsc noclegowych w poszczególnych latach.....	25
Tabela 8	Liczba noclegów według rodzaju obiektów.....	26
Tabela 9	Liczba noclegów w 2008 r. według rodzaju obiektów i kraju pochodzenia.....	27
Tabela 10	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (%).....	28
Tabela 11	Ludność i gospodarka w 2006 roku.....	28
Tabela 12	Liczba przyjazdów z Polski według rodzaju obiektów w 2008 r.....	29
Tabela 13	Liczba noclegów turystów z Polski według rodzaju obiektów w 2008 r.....	29
Tabela 14	Charakterystyka turystów z Liechtensteinu (turystyka krajowa i zagraniczna).....	30
Tabela 15	Liczba przyjazdów według rodzaju obiektów w 2008 r.....	30
Tabela 16	Liczba noclegów w 2008 r. według rodzaju obiektów.....	31
Tabela 17	Liczba podróży mieszkańców Liechtensteinu po kraju w kolejnych kwartałach 2005-2008.....	32
Tabela 18	Wyznaczenie wartości teoretycznych oraz eliminacja trendu z poszczególnych wyrazów szeregu czasowego.....	33
Tabela 19	Wyznaczenie wartości teoretycznych dla kolejnych kwartałów 2009 roku.....	35
Tabela 20	Przyjazdy do Polski z wybranych krajów (tys.).....	36
Tabela 21	Turyści zagraniczni oraz udzielone im noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania według rodzajów obiektów.....	37

Spis wykresów

Wykres 1	Przyjazdy turystów zagranicznych w Europie Zachodniej według krajów.....	20
Wykres 2	Liczba gości oraz liczba noclegów w hotelach w latach 1965-2007.....	26
Wykres 3	Liczba noclegów w procentach w 2008 roku według rodzaju obiektów.....	27
Wykres 4	Liczba przyjazdów i noclegów w hotelach mieszkańców Liechtensteinu w latach 1980-2008.....	31
Wykres 5	Oczyszczone wskaźniki wahań sezonowych w poszczególnych kwartałach lat 2005-2006.....	35

Spis map i fotografii

Mapa 1	Położenie Liechtensteinu.....	7
Mapa 2	Podział administracyjny Liechtensteinu.....	9
Fot. 1	Zamek Vaduz.....	15
Fot. 2	Muzeum Sztuki Liechtensteinu.....	15
Fot. 3	Kaplica św. Mamertego w Triesen.....	16
Fot. 4	Ruiny rzymskiego obozu warownego.....	17
Fot. 5	Jezioro Gängle.....	18

Wyrażam zgodę na opublikowanie wykonanego przeze mnie projektu na stronie AWF Kraków. Oświadczam, że został on wykonany zgodnie z obowiązującymi zasadami i nie narusza niczyich praw autorskich.